

Roman

 DIN
 2

ILUSTROVAN DRUŽINSKI TEDNIK IZHAJA V ČETRTEK

III. leto

V Ljubljani, 10. decembra 1931

Štev. 50

Žalitev

Napisal P. K. Wurzinger

Lesni prekupec Muhovec in posestnik Jernač sta bila dolga leta najboljša prijatelja — do tistega dne, ko je bil v Gorjušah živinski semenj. Kakor je na takem živinskem semnju navada, so se po končanem poslih ljudje dobili „Pri Franceljnu“. Tam so tako učeno govorili o vseh stvareh, da bi tujec, ki bi jih slišal, mislil, da so se zbrali sami profesorji. In Jernač, ki bi bil najrajši rejeno kravo zastonj dobil, za svoja mršava teleta pa je zahteval tako ceno, da je kupce mrzlo izpreletavalo po hrbtu, ta je imel največ povedati. In tako je trdil, da je na oktobrskem semnju v Lipovcih videl ljudožera, na lastne oči ga je videl, pet dinarjev je za to plačal vstopnine — ljudožera, ki je dva mlada prašička živa požrl! Tega Jernaču kakopak živ krst v gostilni ni verjel, najmanj pa lesni prekupec Muhovec, ker je bil šolan človek in je že daleč po svetu prišel, med tem ko Jernač krajev onkraj Gorjuš in Lipovcev še povohal ni s svojim jernaškim nosom.

„Dragi moj Jernač,“ je torej rekel Muhovec svojemu prijatelju, „s teboj se ne bom več prepiral. Si pač unikum!“

Takrat pa, da ste ga videli, je Jernač vstal, vsa kri mu je udarila v obraz, in zavpil je:

„Kaj sem jaz? Kaaaaj?! Vsi ste slišali! Unikum mi je rekel, da sem, ta trlica mešetarska, pritepenska! Čakaj, to žalitev ti še poplačam!“

In preden so se gostje utegnili opomoči od presenečenja,

je imel Jernač že v rokah klobuk in palico in vrata so se zaloputnila za njim.

Drugi dan se je peljal Jernač k odvetniku v Ljubljano in mu povedal vso istorijo.

„Hm!“ mu je ta odgovoril. „Prava žalitev to ni, ljubi moj Jernač, ali —“

„Nič ali!“ se je obregnil Jernač. „Tožil ga bom — unikum si ne dam reči pred ljudmi!“

„Ali veste prav za prav, kaj je to, unikum?“ je skromno vprašal odvetnik.

„Meni nič mar, kaj naj to bo. Jaz vem, da unikum nisem, pa konec. In če nočete tožiti, grem pa k drugemu dohtarju!“

„No ja!“ je vzdihnil odvetnik in pomignil svojemu pisarju. „Ste pač unikum, gospod Jernač —“

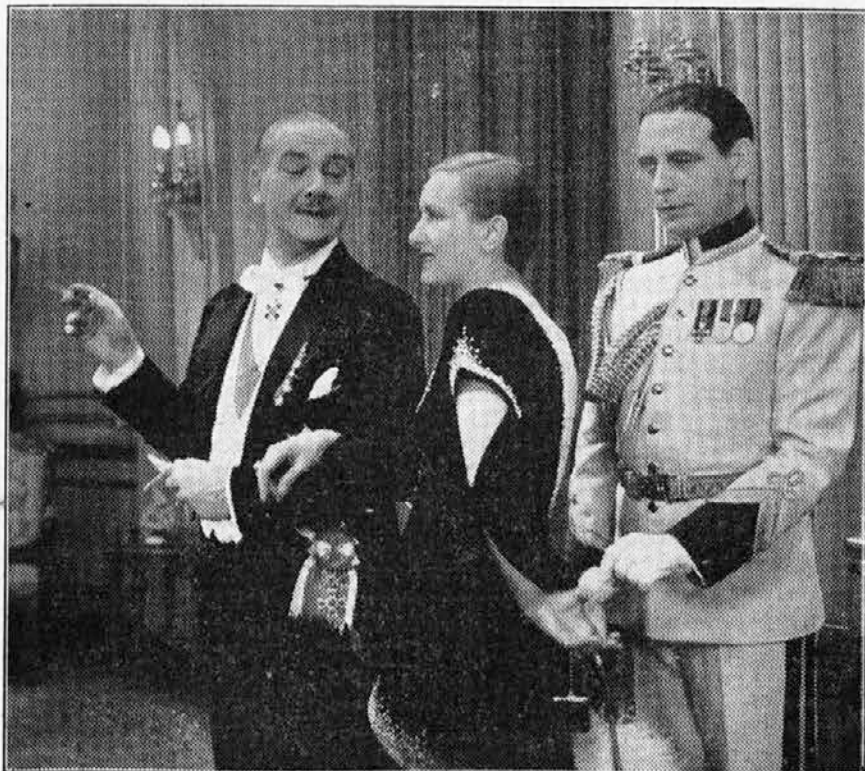
Tedaj pa je odvetnik že utihnil, ko mu je ušla usodna beseda, zakaj Jernač je pobesnel ko ris in hotel vreči v gospoda dohtarja črnilnik. Toda pisar, ki je bil močan človek, je kmeta zadržal.

„Tako!“ je vpil Jernač in pobral svoj klobuk in palico. „Svoje klije boste še žalili!“ In že je bil na cesti.

Tam pa je Jernač srečal gospoda župnika, ki se je mudil po opravkih v Ljubljani.

„Kam pa, kam, Jernač?“ je vprašal stari gospod. „Pa nekam razburjeni ste videti!“

Se nadaljuje na strani 688

PRIZOR IZ FILMA „LJUBEZEN NA ZAPOVED“ Z OLGO ČEHOVO (Universal)

SRCE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Ta roman je začel izhajati v 9. številki letošnjega letnika „Romana“. Današnje nadaljevanje je 42.

Peta knjiga

POT V ŽIVLJENJE

Tiho je stopila k Branku. Nagajivo se je nasmehnila in mu pomolila Marka v naročje:

„Marko, objemi svojega očka!“

Te besede so razjasnile Brankov obraz.

„Zora,“ je šepnil in solze so se mu prikradle v oči. „Oprostite... Nisem dvomil, samo...“

„Tvoj sin je,“ je tiho odvrnila. „Samo tvoj... Ti si bil edini... Kregar ni bil nikdar moj mož...“

Spet je stopil k njej, spet ji je stisnil roko, toda to pot ni bila v stisku roke le sreča, bilo je več...

Kakor bi bil Marko razumel, se je oklenil vratu mladega moža, ki je bil njegov očka, kakor je mamica rekla.

„Moj Marko... Marko...“ je šepetal Branko ves srečen in pritiskal otroka na svoje srce.

Dolgo ni izpregovoril besede. Mitja ju je bil zapustil; zdaj se je vračal z detektivom, ki je stopil k Branku in mu nekaj šepnil na uho.

Samo eno besedo je Zora ujela: mrtev! Prebledela je.

„Kaj se je zgodilo? Kaj pomeni tisti pok?“ je vprašala v nenadnem strahu. „Kregar?“

Branko je prikimal.

„Mrtev?“

„Mrtev. Sam se je sodil...“

Kakor v sanjah se je obrnila in zavila po stopnicah gor. Prišla je v vežo in hotela iti proti Kregarjevi delovni sobi.

Tedaj pa je Branko skočil pred njo in ji zastavil pot.

„Ne!“

Obstala je. On pa je odprl vrata in jih skrbno za seboj zaklenil. Privil je luč, ki jo je bil prej detektiv utrnil.

Sredi sobe je ležal Kregar na tleh. Mrtev. Obraz je imel obrnjen v tla. Njegova desnica se je krčevito oklepala revolverja, v levi pa je držal sliko, njeno, Zorino sliko.

Branko se je odkril. Nato je strgal težak baršunast zastor, ki je visel pred oknom ob pisalni mizi, in pokril z njim Kregarjevo truplo.

S Slavčevega obraza so izginile trde črte, ki so se zadnja leta zarezale vanj. In neslišno so zašepetale njegove ustnice:

„Ljubil jo je... in ljubezen je odpuščanje...“

Počasi se je zravnal. Obrnil se je in stopil proti vratom.

Zunaj je še zmerom stala Zora.

Utrnil je luč in vrata zaprl. Nato se je pokril.

„Pojdiva! Ta pogled ni zate.“

In nežno jo je potegnil za seboj.

EPILOG

Poldrugo leto je minilo.

Stari Slavec sedi na klopi pred svojo hišo. Na solncu dremlje, nasmešek je na njegovem licu. Srečen je starček — kako bi ne bil, ko se drevi vrne njegov sin!

Včeraj je prišlo njegovo pismo. Na izust ga zna, tolikrat ga je že prebral. Branko mu piše, da se vrne s svojo dobro ženico.

Drevo prideta. Čez nekaj ur ju bo videl. In z njima pride Marko, njegov vnuček.

Slavec se predaja svojim mislim. Vse nazaj mu gredo,

vse dotlej, ko je prvi vihar razburkal njegov mirni dom. Na čase misli, ko mu je umrla žena, na leta misli, ko je divjala vojna vihra, na ure trpljenja misli, ko je čakal, da se mu vrne sin, pa so mu povedali, da ga ni več. Kako strašni so bili tisti dnevi, premišlja, ko je reševal dom, in potem... potem je prišla vest, da njegov sin še živi.

In nekaj tednov nato je prišel...

In z njim se je vrnila sreča na njegov dom.

Nanjo misli, ki mu jo je potem sin pripeljal s seboj, nanjo, ki mu je prva sporočila, da je Branko še živ. In na otroka, ki mu je ded, na mallega Marka.

Povedala sta mu, kaj vse se je zgodilo v tistih dneh. Povedala sta mu o Kregarjevi smrti. O pokojnikovi oporoki, ki je v njej zapustil vse svoje premoženje Zori. Ona pa ga ni hotela vzeti, ker je bilo zbrano s krvjo. Domenila sta se z Brankom: graščino sta prodala, izkupiček pa razdelila med siromake.

Potem spet dolgo ni bilo miru na Slavčevem domu. Ko je izginil sneg, so prišli zidarji v hišo. Vse so prenaredili, vse prezidali, da je od starega Slavčevega doma ostalo le nekaj zidov. Lepa hiša v eno nadstropje se je razkošatila na griču, kjer je prej sameval stari dom.

In ko je bilo vse pripravljeno, sta prišla Branko in Zora in z njima njegov vnuček. Prišla sta v samoto, da bi tam užila košček tiste sreče, ki sta jo tako dolgo zaman čakala.

In ko je bilo leto okoli, kar je Kregar žalostno končal, sta se poročila v trški cerkvi, kjer je Zora pred leti stopila

s Kregarjem pred oltar. To pot ni bil njen obraz bled kakor takrat. Žarel je v rdečici, ko se je njen pogled ponosno upiral v njenega junaka Branka, ki je stal kraj nje. In njen „da“ ni bil tako tih kakor takrat.

Po poroki sta šla na potovanje. Pol leta je že poteklo, kar sta šla, in drevi se vrneti. Vsak dan prihajajo v Slavčevovo hišo pozdravi iz vseh koncev Evrope. Zdaj iz Pariza, zdaj iz Londona, zdaj z morja...

Slavec je na solncu zadremal. Hlapec ga je prebudil. „Oče, prehladili se boste. Solnce že zahaja. Pojdite rajši v hišo.“

Toda danes staremu Slavcu ni do sedenja v hiši. Skoraj nejevoljen je postal ob hlapčevih besedah. Starosti so ga spomnile. On pa hoče biti mlad, vsaj danes. Pa je le vstal. Zavil je okrog hiše, toda sredi poti je obstal in se zagledal v dolino. Kamor mu je segel pogled, vsi travniki, vsi gozdovi so bili njegovi. Vse njegovo! Prav za prav Brankovo. Ne, Slavčevo. Slavčev dom, močan, trden kakor skala. Ni ga, ki bi ga mogel podreti.

Samemu sebi se je zazdel stari Slavec kakor kralj, ki stoji na visoki gori in vse mu je podložno, kakor daleč mu seže oko.

„Da, kralj sem...“

Spet je zahajalo solnce. Krvavo kakor takrat, ko je v obupu grebel za semenom svoje krvi. Zdaj ga ima, seme, svoje krvi seme in že nov zarod poganja iz njega.

*

Pred hišo se je ustavil avto. Počasi je krenil stari Slavec k njemu. Da, njegov sin in Zora sta se vrnila. Oba vesela, srečna. In mali Marko je z njima. Kako je zrasel! Cel junak je!

„Oče, spet smo doma,“ ga je veselo pozdravil Branko. Koliko besed je pripravil, da jih pove očetu ob svidenju, cel govor, zdaj pa so bile te

Kolinska

TVORNICA CIKORIJE

OKUSNA IN ZDRAVA
je
KOLINSKA KAVA!

besede edino, kar mu je prišlo na um.

Toda starčku so bile dovolj.

„Da sta se le vrnila,“ jima je stisnil roko. „In ti, Marko?“

Vzel ga je v naročje in šli so v hišo.

„Oče, kmalu boste še enega pestovali,“ mu je razposajeno šepnil sin na uho.

„Glej ga, glej!“ Stari Slavec je nagajivo pomežiknil mladi sinahi, ki je vsa zardela. Nato pa se je obrnil k Branku. „Nekaj pošte je prišlo zadnje dni, pa je nisem poslal za vama. Ko sem pa vedel, da se vrneti...“

„Kdo pa je pisal?“

Najprej mu je padlo v oči pismo z znano pisavo. Janez se je oglašal. Dolgo pismo je bilo, pa ga je vendar na glas prebral očetu in Zori.

46. št. nam primanjkuje za zalogo

Zato prosimo vse tiste cenjene naročnike in bralce, ki bi jo lahko utrpeli, naj jo blagovoljijo poslati naši upravi proti odškodnini 2 Din. Reflektiramo samo na čiste, nepoškodovane izvode. — Uprava.

„Dragi Branko!

Sporočaj mi, da se je vse srečno končalo. Vesel sem s teboj, zaradi tebe in nje. Dosti si moral prestati, da si dosegel svojo srečo, ki te je misel nanjo držala pokonci na naši dolgi poti.

Vidiš, jaz sem prej omagal. Pa mi ni žal. Zdaj sem sibirski vlastelin. Nikdar nisem mislil, da mi bo sreča tako naklonjena. Z. Nadjo sva srečna.

In še nekaj, da boš vedel. Nimaš samo ti naraščaja. Tudi pri nas smo ga že dobili. Dva fantiča. Istega dne sta prišla na svet, pol leta bo tega. Ko pride to pismo do tebe, bo morda že leto dni. Dva sirska medvedka. Kaj dobro se počutim v vlogi očeta.

Tu je vse mirno. Nihče nas ne moti, čeprav daleč od nas še zmešraj kdaj zadivja vihar. Ne bojimo se. Predaleč smo, da bi nas dosegli.

Letos sem dal prekopati kraj, kjer se je takrat zgodila strašna nesreča, ki si ji komaj ušel. Zakladi, ki smo jih takrat morali pustiti, so vsaj za nekaj časa izgubljeni. Našli smo pa truplo nesrečnega profesorja. Nedaleč od najinega doma počiva zdaj in ne mine nedelja, da ne bi Nadja z rožami in zelenjem okrasila njegovega groba.

Midva ostaneva tu, vsaj tako dolgo, da otroka malo odraseta. Morda ne bo kaj dolgo. Kvišku silita ko dve konoplji. Potem pridemo vsi pogledat, kako je doma. In ti, kdaj prideš po svoj delež zaklada? Čaka te in Mitjo tudi.

Da, kaj je z Mitjo? Piši mi, razdoven sem. Nadja tudi...“

Tudi Nadja je pripisala nekaj vrstic...

Branku je stopila pred oči, kakršna je bila takrat. Mladi kozaček, angel jetnikov, juškaško dekle z Urala, ljubeča žena...

„Vreden je nje...“ je šepnil.

„Kaj mu jo zavidaš? Le čakaj!“ mu je zažugala Zora.

Branko se je nasmehnil. Obrnil se je k Marku, da je zakril rdečico, ki mu je planila na obraz ob misli na slovo z Nadjo...

„Nu, kako bo z zakladom? Kdaj ga pojdeva iskat?“ je Zora obrnila pogovor.

„Kaj bova z zakladom!“ je odmahnil. „Ali mar nimava vsega dovolj? Ali nimava sreče več ko preveč?“

„Kaj pa Mitja?“ jima je takrat segel stari Slavec v besedo. „Samo enkrat mi je pisal nekaj vrstic. Kje je zdaj?“

„V Parizu,“ je odvrnil sin. „Pripravljaj se za življenje. Odvetnik misli postati.“

„Še nekaj, oče.“ se je potem spomnil. „Saj še veste, da sem vam pravil o Kregarjevem dnevniku, ki so ga našli pri preiskavi. V njem je nekaj namigaval o zločincu, ki se je skrival za njegovim imenom. Policija ga je že takrat iskala, pa ga ni mogla dobiti. Pobegnil je ravno še o pravem času. Pred kratkim so ga prijeli na Dunaju, kamor se je bil preselil iz Ljubljane. Te dni je bila obravnava. Dvajset let je dobil.“

„Taka so pota usode,“ je zamišljeno pokimal stari Sla-

vec. „Nihče ji ne uide... Nikomur ne ostane nič dolžna. Tega božja, onemu pa kaže zobe. Toda pravična je bila zmeraj...“

„Da, pravična je bila,“ je resno pritrdil Branko in nežno objel svojo ženico.

K o n e c

Mnogim stvarom gre prav tako, kakor mn. gim dobrim ljudem. Doktor jih ne spoznamo, jih niti ne pogrešamo; ko pa jih spoznamo, jih ne moremo več pogrešati. — Prav tako gre:

**Bežekovim
testeninam**
zajamčeno 8 je čne kval

Žalitev

Nadaljevanje z naslovne strani

„Razžalili so me, gospod župnik!“ je zarjul Jernač, da so se ljudje na cesti ustavili. „Najprej me je Muhovec razžalil, zdaj pa še moj advokat. V Zagreb se odpeljem. Tam bom že našel pametnega dohtarja!“

Tokrat pa se je duhovnik zasmejal.

„Vi ste pa res unikum, Jernač!“ mu je rekel. „Kaj v Ljubljani ni drugih odvetnikov?“

In stari gospod se ni malo ustrašil, ko je Jernač sredi ceste začel skakati kakor divji kozel v planini.

„Tak tudi vi mi rečete unikum, vi, prečastiti!“ se je zapenil Jernač, da mu je sapa pohajala. „To postaja res čedalje lepše! To bo še lepa pravda! Lepa pravda bo, vam rečem!“

Toda stari gospod ni spustil Jernača iz rok. Prijel je kmeta za roko in ga energično pozval, naj mu vendar vse pove, kaj se mu je zgodilo.

„Muhovec mi je vrgel v obraz besedo unikum, za njim pa advokat in zdaj še vi! Ali naj na vse to molčim?“

„Ali sploh veste, kaj pomeni unikum?“ je vprašal duhovnik. In nato je razložil

Jernaču, da je unikum človek, ki je nekaj posebnega, tako rekoč edini svoje vrste v vsej vasi, človek, ki ima svojo glavo in — skratka ta beseda ni nič nečastnega. In šele zdaj se je Jernač pomiril in se odpeljal domov.

„Na, si se zbrihal?“ ga je vprašal tri dni nato Muhovec, ko je peljal voz lesa mimo njegove hiše.

„I, seveda!“ je odgovoril Jernač. „Najprej sem si mislil, da je unikum taka živina kakor si ti, Muhovec, ali pa še bolj neumna. Če je to sploh mogoče. Toda če kupiš od mene deset klafter lesa, te povabim v hišo, drugače pa lahko greš, unikum zagaman!“

„Živijo!“ je odgovoril Muhovec in pognal konja. „Ostaneš pač unikum, dokler boš živ!“

Anekdote

Znan berlinski časopisni založnik je nekoč rekel pisatelju Kuhu:

„Rad bi imel v svojem listu rubriko „Kitajska modrost v pregovorih“ — Ali bi mi lahko dobavljali tako gradivo?“

„Kitajsko modrost v pregovorih?“ je zagodrnjal Kuh

in zmajal z glavo. „Težka reč. To blago se dobi le preko raznih prevodov. Nu, poskusil bom.“

Založnik mu je dal precejšen predujem in čez štirinajst dni je dobil od pisatelja pismo.

„Posrečilo se mi je,“ mu je pisal Kuh. „Prispevek vam prilagam v pismu. Za prihodnje prispevke bi vas prosil, da mi honorar spet nakažete vnaprej.“ Modrost v pregovoru se je glasila:

Življenjski boj

(Kitajsko napisal Čing-Tsu-Lei, predelal Jü-Ko-Fi, edini avtorizirani prevod oskrbela L. S. Stevenson in Bret Harte. Nemški še neobelo-danjeni prevod izvršila Franz Blei in Klabund; priredil z uporabo francoske izdaje Rocheforta in Fouchardiera Anton Kuh):

Vsak je svoje sreče kovač.

(Prager Tagblatt)

Teorija

Komik Fritz Grünbaum se je oženil. Svoje čase je študiral pravo, in tako —

Na dan natanko devet mesecev po sklenitvi zakona je zgodaj zjutraj stopil v spalnico svoje žene in jo nezapupno vprašal:

„Kje je otrok?“

Drastično

Tudi v starih Atenah so znali biti zlobni. Modrijan Platon je nekoč rekel: „Človek je dvonožec brez perja.“

Tedaj je modrijan Diogen oskubel kuro pri živem telesu, spustil golo žival pred Platonovo šolo in pojasnjeval tistim, ki so prihajali mimo:

„Prosim, gospoda, to je — Platon!“

Zlobno

Max Pallenberg sreča v Berlinu neko igralko v črni obleki, s črnim klobukom in črno tenčico.

„Zakaj pa je v žalnem?“ vpraša Pallenberg svojega znanca, ko je šla mimo.

„Pred nekaj dnevi je postala vdova.“

„Ni mogoče! Kateri pa ji je umrl?“

ZGODOVINSKI
ROMAN

NAPISAL
MICHEL
ZÉVACO

6. nadaljevanje

„Vidite, gospa,“ je začel z drhtečim glasom, „dosti ljudi sem že ubil za svojega razbojniškega življenja. Tak je moj poklic. Moje bodalo je na razpolago tistim, ki so preslabotni, da bi se sami mogli maščevati... ali pa prestrahopetni. Tudi kradel sem in plenil po palačah. Moja arkebuza je podrla že nekaj biričev, ki so mi jih poslali na vrat. Kradel sem in ubijal iz poklica, vam rečem... Toda glejte: danes čutim prvič v življenju, da sem storil zločin...“

„Govori jasneje!“ je trdo rekla Silvija.

„Vaš sin... gospod Roland...“

„Govori!“

„Plačali so me, da sem ga izmamil v zasedo. On pa me je premagal. Lahko bi me bil ubil. Nihče na njegovem mestu se ne bi bil pomišljal. On pa mi je prizanesel.“

„O, moj plemeniti sin!“ je zamrmrala mati in njene oči niso več tako neizprosno gledale razbojnika, ki je proslavljal plemenitost njenega sinu.

„In potem, glejte,“ je nadaljeval Scalabrino s čudno hripavim glasom, „ne to, da mi je podaril življenje — to ni tisto, kar mi je razburkalo dušo — če sem jo kdaj imel! — in vzdramilo v meni nekaj, česar prej nisem poznal. Kaj življenje! Mar mi ga je! Toda ko bi ga bili slišali, kako mi je rekel: ‚Nisi se ball! Govoril je z menoj kakor z možem, brez mržnje, brez prezira... O, brez prezira!... Vidite: vajen sem gledati okoli sebe samo mržnjo in prezir, in to mi je pretreslo dušo, to me je izpreme-

nilo do dna... Nič več nisem, kar sem bil prej!...“

Razbojnik je vstal in začel nemirno hoditi po sobi. In s strganim glasom je nadaljeval:

„Jaz pa, namestu da bi se mu bil izkazal hvaležnega, sem pomagal, da so ga zgrabili. Res da nisem prej vedel. Toda vedeti bi bil moral!... Vidite, to je največji zločin mojega življenja. In zato, gospa, me lahko ubijete, če vas je volja. Nisem vreden usmiljenja... Pomišljate se?... A to še ni vse,“ je nadaljeval z obupom. „Vi ste mati tistega, ki mi je podaril življenje — ali res mislite, da sem vas hotel rešiti? Naj vam povem resnico, vso sramotno resnico... Jaz sem bil tisti, ki sem se vrgel na vas in vas odnesel s seboj, zato ker mi je nekdo obljubil sto zlatnikov, če vas ubijem!...“

„Če mene ubijete?“

„Da, vas... mater gospoda Rolanda! Zdaj razumete vso mojo zavrženost, gospa!“

„In zakaj me nisi ubil?“

„E, vidite — kaj vem!... Ko sem vas vozil čez kanal, sem se najmanj desetkrat odločil, da vas vržem v vodo. Tu, v tej sobi, sem otipaval ost svojega bodala, ko sem stopal proti vam... Pa nisem mogel! Ležali ste v nezavesti, imeli ste zaprte oči... Pa vendar se mi je zdelo teže udariti vas, kakor pa naskočiti deset oborožencev!... Vidim, da preišljujete, gospa... Kaj preišljujete?... Kako velik zločinec sem, kaj ne?... Groza vas me je?... Preklinjate me?“

„Pomilujem te,“ je rekla Silvija.

„Pomilujete me?...“

„In odpuščam ti.“

„Pomiluje me! Odpušča mi! Svoje mreže razpenjam okoli sina, in sin mi podari življenje! Obvežem se, da umorim mater, in mati me pomiluje in mi odpušča! In take ljudi tolče nesreča! Nekoč mi je duhovnik, ko sem bil na tem, da umrem, govoril o peklu, pa me ga ni bilo strah. Od takrat sem časih gledal v nebo, da bi videl Boga, in ga nisem videl... Ni Boga in ni Hudiča, ko taki ljudje jokajo in trpe!“

Divji* razbojnikov obraz je bil ves v solzah — morda so to bile prve solze v njegovem življenju.

Silvija je stopila k njemu in ga prišla zo roko.

Scalabrino je vztrepetal.

„Kako ti je ime?“ je mehko vprašala Silvija.

„Scalabrino...“

„Prav, Scalabrino... ali hočeš popraviti zlo, ki si ga storil?“

„Ne razumem vas...“

„Ali mi hočeš pomagati, da rešiva mojega sina?“

„Če hočem! Pri vseh hudličevih rogovih! Če naj dam svoje življenje za njegovo...“

„Ali hočeš ostati pri meni vse dotlej, dokler ne bo Roland prost? Ali hočeš na moje znamenje storiti tudi nemogoče stvari, biti pripravljen noč in dan, udariti tistega, ki ti ga bom pokazal — ali se hočeš odreči samemu sebi in biti v mojih rokah neusmiljeno orožje, ki mu bom jaz vodila zamah?... Premisli, preden se odločiš... zakaj tvoja naloga bo strašna...“

Razbojnik je iztegnil roko kakor za svečano prisego.

„Od tega trenutka,“ je rekel, „sem vaš. Ukazujte, ubogal bom. Vaš suženj sem. Naj bodo vaše zapovedi še tako strašne, moja volja bo še strašnejša. Priprav-

ljen bom noč in dan, ob sleherni uri. In že tole minuto vas vprašam: S čim ali s kom naj začnem? Koga naj prvega udarim?...“

In Rolandova mati je z gluhim glasom odgovorila:

„Leonoro Dandolo!...“

IX

LEONORA

Teden dni po Rolandovi aretaciji je Leonora visela v deliriju na robu med življenjem in smrtjo.

Toda prišla je ura, ko so se razteple megle vročice, in takrat je njena mlado telo premagalo smrt in se spet obrnilo v življenje.

Njen oče je bedel vse te dni pri njej v smrtnem strahu, saj je vsaka minuta utegnila biti poslednja.

Bitja, ki bi bila popolnoma zla ali dobra, so izjemni pojavi: priroda je v svoji skrivnostni dobrotljivosti v vsakem človeku porazdelila dobro in zlo skoraj na enaka dela. Dandolo je ljubil svojo hčer. Njegove solze so bile iskrene. Trpel je v svojem očtovskem srcu neizrekljive bolečine moža, ki vidi, da umira pred njegovimi očmi meso njegovega mesa. In ko je bila na posled Leonora rešena, ga je obšlo neskajljeno veselje brez sleherne preračunljivosti.

Teh osem dni se ni Altieri niti enkrat pokazal pri njem. Zadovoljil se je s tem, da je oprezal po Olivolskem otočju, prišel dvajsetkrat podnevi in ponoči pred hišna vrata in s pogledom izpraševal strežnico, ter odhajal z žarečim obrazom ali pa v obupu, kakršna so pač bila poročila z bolniške postelje.

Toda ko je Dandolo vedel, da njegova hči ni več v nevarnosti, ga je spet prevzelo staro slavohepje. Rekel si je, da bo Leonora kmalu pozabila strašno dramo in svojo prvo ljubezen. In razmišljal je, da bi moral on sam voditi svojo hčer v novo ljubezen in se okoristiti z njo v svoje namene.

Po dveh mesecih je Leonora, že domala popolnoma zdrava, se-

dela nekega večera pod veliko cedro na vrtu. Semkaj se je najrajši zatekala, in tu je sanjarija cele ure — nihče ni vedel, o čem.

Ni jokala. Žalovanje za svojim zaročencem je zaprla vase, in z njim žalovanje za svojo ljubeznijo. Toda kadar je stopil pred njo njen oče, so ji vendar silila na ustnice vprašanja... vprašanja, ki jih ni imela poguma izreči.

Ta večer pa se je opogumila! Njeno srce je bilo preveč polno negotovosti, da ga ji je hotelo raznesti. Preveč stvari je drgetalo v njeni razboljeni duši.

„Kaj razmišljaš, Leonora?“ je vprašal Dandolo in jo prijel za roko.

Tudi on je hotel videti v dušo svoje hčere.

Nekaj minut se je obotavljala, kakor da jo je groza govorjenja. Nato pa je rekla:

„Oče, rada bi vedela, kaj se je zgodilo z njimi... Mislim, da bi mi potem odleglo...“

„Govori, otrok moj... Pripravljen sem na tvoja vprašanja...“

„Njegov oče?“

„Odšel... daleč iz Benetk... nihče ne ve, kam...“

„Ah!... In njegova mati?...“

„Tudi izginila...“

„Ah...“

Spet se je pomišljala, in s tišjim glasom je vprašala:

„In on?“

„Roland Candiano?“

Leonoro je ob tem imenu stresel drget in njen obraz je postal bel ko prt. Še vedno je na tihem

upala, da se bo Roland vrnil, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo... kakor da je ves ta čas živela v strašnem snu...

Prav takrat je bilo polnoči.

Vsa drgečoč je Leonora štela udarec bronastega tolkala v opojnem nočnem zraku; dobrodejno sproščenje, ki se ji je že hotelo izliti v solze, je izginilo, in zamrmrala je:

„Polnoč!... Ura, ko je odhajal od mene... ura, ko je hitel k njej, ki jo je ljubil!...“

Ko je opazil mrliško bledico na obrazu svoje hčere, njen srepi in trudni pogled in odrevenost njenih udov, je Dandolo začutil, da je prišel čas, da zada poslednji udarec in dopolni načrt, ki ga je skoval Altieri.

Zardel je in z gluhim glasom povzel:

„Ne misli več na tega človeka, hči moja!... Zapustil je Benetke... odšel je, ne da bi se bil poslovil od tebe, nehvaležnež... ne da bi bil dal roko plemenitemu Altieriju, ki ga je tako ne-sebično branil pred Svetom Desetorice in mu rešil najprej življenje in potem še prostost!... Pozabi ga, hči! Pozabi tega človeka in njegovega očeta in njegovo mater! Prekletstvo visi nad to rodbino...“

„Odšel je!“ je zaječala Leonora.

„Ko se je njegov naklep izjalovil, so ga, kakor veš, zgrabili... Hvala bodi nebesom, da še nisi bila njegova žena. Še zdaj se stresem, če pomislim, kaj bi bilo, če bi zarota prišla prepozno na dan. Tri dni potem, ko so ga prijeli, mu je Altieri izprosil prostost, moral pa je svečano priseči, da ne bo nikdar več delal proti republiki. Potem je odšel. Kaj je zdaj z njim in kje je, nihče ne ve...“

„Odšel je!“ je ponovila dekllica.

Dandolo je malomarno povzel:

„Sicer pa je ta človek morda bolj vreden obžalovanja kakor obsodbe... Saj veš, da je živel v sramotni ljubezni z zavrženo žensko... Jaz pa sem mislil, da je odkritosrčen, da ljubi tebe, nesrečni moj otrok...“

„Odšel!“ je ponovila Leonora z glasom, ki je bil samo še dih.

Oče pa je neusmiljeno nadaljeval:

„Pravijo, da ga je tista ženska zapeljala... Po rodu Rimljan-ka je prišla v Benetke, da nemara tu zaseje upor... in nesrečni mladi mož je v svoji slepi strasti...“

„Molčite, oče, molčite!“

„To ti pripovedujem samo zato, da ga vsaj nekoliko opravičim. Zločin, ki ga je bil dobro premislil in ga začel izvajati s tem, da je najprej udaril nesrečnega Davilo, ta zločin prav za prav ni samo njegovo delo... Ta ženska...“

„Usmiljenje! Molčite!... Kaj ne vidite, da umiram!“

Leonora se je sunkoma zvrnala in krčevito stisnila zobe. Njen obraz je odrevenel in na zaprtih vekah se je zalesketala negibna solza.

Bednega očeta je zgrabila smrtna groza.

Hlastno jo je prijel za roko in toliko da ni udarilo iz njega:

„Hči moja! Osvesti se! Saj te ni izdal! Nesrečnež je tvoje ljubezni bolj vreden kakor kdaj prej! Ljubi te in za ta greh, da te je ljubil, gine zdaj v ječi globoko pod zemljo!“

Da, te besede so mu bile na jeziku...

Toda njegova usta, ki so jih hotela izgovoriti, so ostala zaprta.

Plašno se je sklonil k hčerki, podoben morilecu, ki je pravkar ubil nedolžnega človeka in se z mrkimi mislimi sklanja nad truplom svoje žrtve. Znoj mu je udaril iz čela — znoj strahopetcev! — in vztrepetal je po vseh udih... zakaj v tistem trenutku, ko je že hotela priti resnica iz njegovih ust, se je pojavila zraven njega neka senca... in ta senca je bil Altieri...

Altieri, ki je z grozečimi očmi in s prstom na ustih velel Dandolu, naj molči.

„O!“ je gluho zajecal oče, „moja pot gre v zločin!“

Ko je Leonora drugi dan prebolela ta prizor, se je zazdela popolnoma izpremenjena. Njen obraz je kakor oledenel. Nič več

Ali se hočete iznebiti revmatizma, protina?

Trganje in zbadanje v udih in sklepih, otekli udje, ohromele roke in noge, trganje zbacanje in ščipanje v raznih delih telesa, a tudi slabost oči so često posledica revmatizma in kostnih bolezni, ki jih je treba odpraviti, ker se bo sicer vaša bolezen pojačila.

Jaz vam nudim

zdravilno pijačo, ki razkraja sečno kislino, pospešuje izmeno snovi in izločevanje, torej ne takozvani univerzalni ali tajni lek, nego izdelek, ki ga nudi mati narava sama za blagor bolujočega človeštva.

Da m vsakomur brezplačno poskušajo.

Pišite mi takoj in vi dobite iz mojih v vseh državah obstoječih skladišč povsem zastonj in franko poskušnjo ob enem z znanstveno razpravo. Potem se boste sami prepričali o neškodljivosti tega sredstva in njegovem naglem delovanju.

Poštno zbiralno mesto:

August Märzke, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstrasse Nr. 5. Abt. 287.

ni tožila. Opravljala je svoje delo kakor po navadi, vodila gospodinjstvo in hodila po poslih kakor poprej. Le pod veliko cedro na vrtu je ni nihče več videl. In njene velike oči so se zdele globlje, kakor da sta se dve brezdni odprli v njih.

Nikoli več ni govorila o Rolandu, ne o zaroki. Z isto nebrižnostjo je sprejemala vse ljudi, ki so prihajali k njenemu očetu na obisk. In med temi ljudmi je bil najvztrajnejši Altieri, ki je kmalu postal stalni gost v hiši Dandolov...

X

MATI

Razgovor med Silvijo in Scalabrinom je bil dolg. Rolandova mati je govorila s tihim glasom in razbojnik jo je pozorno poslušal; le redko jo je prekinil s kratkim odgovorom ali pritrjevalnim migom glave.

Ko je razbojnik vprašal, koga naj najprej zadene njena osveta, smo čuli, da je Silvija odgovorila:

„Leonoro Dandolo!“

Tisti trenutek jo je v resnici smrtno sovražila. Da sta Roland zapustila nebo in zemlja, da se je ves svet zaklel, da ga pogubi — prav, to bi še razumela. Ali da je tudi Leonora zatajila

svojo ljubezen in strahopetno pustila zaročenca na cedilu, to pa se ji je zdela ena tistih nemogočih stvari, ki jih človek ne more verjeti, če jih ni videl na svoje oči.

V spomin so ji prišli Rolandovi razgovori z njo: vsaka druga beseda je bila Leonora. Druga ni govoril kako o njej, samo o njej je mislil, samo njej je živel! Leonora je bila njegov svet, njegovo nebo, njegova duša, njegovo vse. Ko se je zvečer vračal domov iz Dandolove hiše, je sedel na pručico k njenim nogam, položil glavo na njena kolena in ji izlil svoje srce... Pra-

Prihodnja številka „Romana“ 21. decembra

Ker pripravljamo svojim čitateljem za božične praznike posebno številko v večjem obsegu z izbranim gradivom, nam zaradi obilice dela in zaposlenosti tiskarne ni mogoče izdati prihodnje številke prej kakor v ponedeljek, 21. decembra. Ta številka bo dvojna (51 / 52) in bo stala samo 2 Din. Poravnajte event. zaostalo naročnino, ker stojimo pred zaključkom leta, ko bo treba vse račune urediti.

vil ji je, kaj mu je govorila, pripovedoval ji o njenih kretanjah, vse... V kakšnem strahu je bil, kadar je oboževanka zbolela, kakšno prekipevajoče veselje ga je bilo, kadar je nevarnost spet minila!...

Takrat se je vselej veselil kakor otrok, skočil k njej, svoji materi, jo objemal in poljubljal njeno sivo glavo, in v ustih mu je bila samo ljubezen do oboževanega bitja.

In ona, strahopetka, hinavka, lažnivka — ona, njegova izvoljenka, se je obrnila proč od njega — takrat, ko ga je ves svet zapustil!

In ko je Silvija mislila o teh stvarih in ji je ihtenje stiskalo grlo, je presajala svoje sovraštvo v dušo razbojniku, ki jo je zvesto poslušal. In ko mu je vse povedala, je sklenila:

„Idi... toda ne udari je!... Od moje roke mora poginiti... Idi in privedi mi jo!... Pri njej naj se začne moje maščevanje!... Idi in vrni se kmalu!...“

„Čez dve uri, gospa, bo v vaših rokah,“ je odgovoril Scalabrino.

Razbojnik je šel.

Rolandova mati je sedla v kot, si pokrila glavo s črno tenčico, kakor da hoče spraviti zunanjo luč v sklad z mračnostjo svojih misli, in čakala.

Čez dve uri Scalabrino še ni bilo nazaj, kakor je bil obljubil. Tudi popoldne ga še ni bilo.

„Gospa,“ je tedaj izpregovoril sočuten glas, „ali ne bi hoteli jesti?“

Silvija je dvignila glavo in spoznala Juano.

„Hvala, dete moje,“ je mehko odgovorila.

„Ali naj vam prevežem čelo?“

„Čelo me ne boli!...“

Juana je počakala nekaj trenutkov, nato pa je zamrmrala:

„Uboga gospa... kako vas pomilujem!...“

Dan se je nagnil h koncu.

Scalabrino se ni vrnil!...

Tudi drugi dan ga ni bilo, in tretji dan tudi ne.

V oskrbi Juane, ki ji je delala druscino, je Rolandova mati čakala še četrty dan.

In potem ji je začel dušo gladati obup.

Te štiri dni ni mislila drugega kakor to, kako bo maščevala ali osvobodila svojega sina. In prav izpočetka je misel na osveto izpodrivala vse drugo. Nestanek Scalabrino ji je zadal strašen udarec.

Kaj naj zdaj počne?...

Sama v Benetkah, stara in onemogla — kaj naj stori? Le Juana je bila pri njej — a ona je še otrok, saj ima komaj štirinajst let.

In potem, v teh dolgih in strašnih urah samote in obupa, se je srce stare doževke počasi otajalo, solze so ji odrešile oči in misel na osveto je jela bledeti.

Toda čim bolj je tonila v njej misel na maščevanje, čim bolj jo je zapuščal njen patricijski ponos, tem bolj je rasla v njenem srecu ljubezen do sina in se zgoščala v fiksno idejo.

Rešiti ga mora!... o, rešiti za vsako ceno!...

A kako?... Ubogo ženo so že strašni dogodki, ki so se odigrali pred njenimi očmi, skoraj strli.

Potem je šla, neslišno kakor je bila prišla.

Izdali smo neskrjan ponatis romana „Most vzdihov“,

kolikor ga je izšlo v številkah 45 do 48 „Romana“. Na to opozarjamo vse tiste cenjene interese, ki bi radi zasledovali ta velezanimi roman, pa ga doslej niso mogli, ker niso dobili števil 45—48 „Romana“. Ponatis obsega 16 str. „Romanovega“ formata in stane 2 Din. Dobite ga v vseh trafikah ali pa v upravi „Romana“, Ljubljana, Breg 10. — Ker je naklada tega ponatisa omejena, nikar ne odlašajte in si ga takoj priskrbite! Nadaljnjih ponatisov ne bomo izdali.

zato ni čuda, da so ji čedalje bolj ginile moči. In bilo je, kakor da ji s solzami uhajajo še tiste poslednje sile, ki so jo dotlej držale pokonci.

Nekega dne je Juana videla, da odhaja.

„Kam greste, gospa?“ je plaho vprašala.

Silvija je nedoločno mahnila z roko in odšla. Uro nato je stala pred Foscarijevo palačo in čakala velikega inkvizitorja.

Dan je minil, ne da bi ga bila videla. Ponoči se je vrnila v siromašno sobico na nabrežju. Juana je vzdiknila od veselja, ko jo je zagledala. Toda starka je ni niti opazila; zanjo ni bilo nikogar več na svetu.

Tudi drugi dan in naslednje dni je šla v mesto in se postavila pred Foscarijevo palačo.

Poslej ji je to postalo navada. Vsako jutro je odhajala iz hiše na nabrežju, ostajala zunaj ves dan brez jedi in se vračala šele pod noč. Ljudje so se čudili, da postaja pred Foscarijevo palačo v črno zastrta žena, in se začeli zanimati zanjo. Toda ko so spoznali v njej bivšo beneško doževko, so se ji z grozo umikali. Zakaj sleherno sočutje z obsojeno rodbino bi ovadili vohuni, ki so prežali na vseh vogalih, kot zarotniško in uporniško delo.

Štirinajst dni, dan za dnevom je Silvija hodila na stražo. Na večer štirinajstega dne, ko je že hotela oditi, še bolj nesrečna, še bledejša, še bolj pobita, je nenadoma zagledala Foscarija, ki je prihajal iz palače.

Stopila je k njemu. Foscari se je osupel ustavil.

„Foscari,“ ga je zaprosila, „prišla sem vas prosit!...“

Veliki inkvizitor se je že hotel obrniti od nje. Toda Silvija ga je zgrabila za roko.

„Poslušajte nesrečno mater, ki vas prosi,“ je rekla z drhtečim glasom. „vrnite mi mojega otroka!... Foscari, vi niste slab človek. Če rečete le besedo, bo moj sin jutri prost.“

„Vašega sina je obsodil Svet Desetorice in jaz nimam več besede,“ je gluho odgovoril inkvizitor.

Obrnil se je in stopil proti góndoli, ki ga je čakala.

Silvija je stekla za njim, ihtoč in ječeč, tako usmiljenja vredna, da se je Foscari nehote ustavil.

Vse, kar more povedati ženska v goreči prošnji, je Silvija rekla. Kar more mati najti besed, dá omehča človeka, jih je Silvija našla.

Ko je končala, se je Foscari obrnil k stražam, ki so ga spremljale, in mrzlo ukazal:

„Odstranite to žensko in poskrbite, da se ne približa več palači.“

„Foscari! Foscari!“ je zapila nesrečnica, „poslušajte me, usmiljenje!“

Straže so jo surove pahnile proč in inkvizitor je stopil v čoln.

Takrat je šla, zlomljena, skrivljena v dve gubé.

Drugi dan je opazila, da so postali njeni lasje, ki so bili še nedavno sivi, beli ko sneg. In ljudje, ki so jo gledali, ko je stopala po ulicah z upadlimi lici, brezizraznimi očmi in tresočo se glavo, niso več v njej spoznali doževke Silvije.

Ko jo je Foscari pahnil od sebe, je Silvija nadaljevala svojo Kalvarijo.

Drugega za drugim je iskala ljudi, ki so imeli količkaj vpliva. Nekateri je niso hoteli niti poslušati. Drugi so jo poslušali, potem pa so ji svetovali, naj odide iz Benetk.

Ko se je nekega večera pol mrtva vračala domov in iskala v mislih, koga naj poišče drugi dan, je zagledala moža, ki jo je na večer upora pokazal Scalahrinu.

„Bembo!“ je vzkliknila s pridušenim glasom.

HUMOR

Po sledovih

Pokrovčka je strašno bolel trebuh. Gre k lekarnarju in ta mu dá sredstvo za olajšanje bolečin. Ricinovo olje. Ukaže mu, naj ga vsako uro vzame po eno žlico.

Pokrovček je komaj iz lekarne, in si že misli:

„Saj ne bo škodilo, če popijem vse naenkrat.“

Pravi in naredi tako.

Učinek je strašen in Pokrovček se mora vdati v usodo.

In čedalje huje je!

Malo pred svojim domom pa sreča prijatelja, ki ga tudi boli trebuh.

Svetuje mu, naj gre k istemu lekarnarju.

„Njegovo stanovanje boš lahko našel. Kar po mojih sledovih pojdi.“

Trije židje

Samuel, Mojzes in Aron, trije prijatelji, bi se radi dali krstiti. Sedé skupaj v veži župnišča. Mojzes pride na vrsto.

Ona dva čakata že pol ure. Mojzesa pa ni ven. Končno se odpro vrata in Mojzes pokaže svoj smejoči se obraz.

„Nu,“ zakličeta oba, „ali še nisi pri kraju?“

„Saj še začela nisva,“ odvrne Mojzes, „šele pisalni stroj sem mu prodal.“

Za gentlemane

Mister Rungs ni velik prijatelj pravil o lepem vedenju. Nekoč zaide v boljši londonski klub.

Tam sedi starejši gospod in bere „Times“. Mister Rungs ga prijateljsko potreplja po rami in ga vpraša:

„Hallo, old fellow! Kje imate stranišče?“

„Kar skozi vežo na levo! Tam so vrata z napisom „for gentlemen“, kar pa naj vas ne moti: kar vstopite!“

Koliko dobi?

„Torej, zdaj ste me zavarovali proti ognju?“

„Da, gospod Koštrun.“

„In če pogori nočoj moj kozolec, koliko dobim?“

„Natanko vam ne vem povedati — najmanj dve leti pa gotovo.“

Vreme

Obsojenca peljejo na morišče. Dež lije v potokih.

„Tako pasje vreme,“ godrnja obsojenec.

„Kaj boš sitnaril,“ se razjezi vojak, ki ga spremlja. „Ti boš prehodil pot samo enkrat, mi moramo pa še nazaj!“

Rodoljub z dežele

V mesto pride rodoljub z dežele. Njegov znanec ga vodi po mestu, potem pa zavijeta v gostilno. Znanec misli, da bo zdaj čul hvalo o mestu, toda deželan neprestano strmi na obešalnik, kjer visi njegova suknja.

Meščan je skoraj užaljen.

„Nu, kako besedo bi pač lahko zinil! Kaj neprestano zijaš v svojo suknjo? Ne bodi vendar tako nezapljiv! Vidiš, jaz svoje še ne pogledam ne.“

Deželan suho odvrne:

„Saj je tudi ne moreš. Že pol ure je tega, kar ti jo je nekdo sunil.“

Pisatelj

Fridolin Obrezar je izdal svoj prvi roman.

„Kdo pa je glavni junak?“

„Založnik!“

Obzirno

„Vašo hčerko sem preiskal, go spa Smola. Prav nič se vam ni treba vznemirjati. Toda vaš položaj se je izpremenil. Kmalu postanete stara mati.“

Alkohol diši

V zoološkem vrtu je začel slon kašljati. Živinozdravnik je ukazal, naj mu prilijejo nekaj alkohola v vodo.

Drugo jutro vpraša živinozdravnik čuvaja:

„Nu, kaj je z našim pacientom?“

„Hvala. Malo bolje mu je, toda danes kašljajo vsi sloni.“

Moderna bi rada bila

„Možiček, ali se ti ne zdi, da bi si tudi jaz morala napraviti smučarsko obleko? Danes, ko se že vse smuča!“

Gramofone, plošče

kupim edino najugodnejše, ker je največja izbira, edino le pri

„CENTRA“

Ljubljana, Miklošičeva c 38. Palača Grafike.

Najmodernejša izposojevalnica plošč

Urejuje Boris Rihteršič

Pogovor o filmu

Prizor iz starega filma — menda iz prvega ali drugega leta svetovne vojne.

Salon v boljši hiši. Velika zrcala v rezljanih okvirjih. Vsa soba prepolna ropotije. Vaz z rožami, slik po stenah, pohištva in drugih potrebnih in nepotrebnih reči. Sredi sobe tedanja filmska zvezda. Precej velika, košata, z dolgimi rokavi in bluzo do vrha vratu. Na glavi, kakor pokrov, slamnik s celim rastlinjakom umetnega cvetja. Skozenj zataknjena igla, ki drži slamnik na debelih kitah. In ta uboga zvezda se je oprla ob starinski klavir, joka in si z robcem briše grenke solze.

Iz salona drži dvoje vrat. Pri enih stoji mlad mož. Strašno ozke hlačnice ima. Na suknjiču na moč kratke rokave. Trd ovrtnik, najmanj osem centimetrov visok. V roki nervozno suče paličico, v drugi drži slamnik. Vidi se mu, da bi rad pobesil glavo in pogledal v tla — najbrž od sramu — pa zaradi ovrtnika ne more. Časih nervozno preloži slamnik v drugo roko in si s prosto desnico v zadregi pogladi kozjo bradico.

Pri drugih vratih stoji star možak s cesarsko brado. V očeh se mu krešejo bliski. Z obrazom je obrnjen proti mlademu možu in ga srdito meri. Levico ima v ženo, desnico pa je iztegnil in s prstom kaže na nesrečno stokajočo zvezdo. In snodaj tekst k prizoru. Njegove besede, ki jih je namenil mlademu možu: „Tega angela sta zapeljali...“

Mladi mož se hoče umakniti bliskom iz oči, pa ne more pobesiti glave zaradi ovrtnika.

Morda ste takrat videli ta film. Bog ve, koliko jih je bilo, ki so ob njem celo jokali? Najmodernejša, najboljša burka ne bi danes zbudila toliko smeha kakor ta tedanja tragedija.

Primerjajte ta prizor s prizorom iz današnjih filmov. Videli boste ogromen napredek.

Toda ta napredek je samo napredek tehnike in, recimo, mode. O umetniškem napredku bi težko govorili. Tehnika je največja nasprotnica umetnosti.

Ali se spominjate treh imen? Asta Nielsen, Max Linder, Charlie Chanlin. Kje imamo zdaj igralce, ki bi se s temi lahko merili? Daleč, daleč za njimi so inakine in junaki govorečega filma.

V dveh, treh letih bomo videli, koliko igralcev in igralcev, ki jih

zdaj dvigajo v nebo, bo še ostalo na platnu.

*

Zgodovine filma doslej še nimamo. Nihče je še ni mogel napisati. Čudno. In zanimivo. Saj sta že vsaj dve desetletji, kar je jel film postajati umetniška panoga in so ga kot takega priznali. Prej, so rekli, je bil tekmeec cirkusa. Vse, kar imamo napisanega, so drobci o nekaterih igralcih.

Tudi zgodovine nemega filma še nimamo, čeprav je njegova doba že za nami. Vsaj pravijo tako. Razen Chaplina, največjega, vsi govore.

*

Kaj je bistvo filma? Mimika, igra obraza in kretenj. Film je pantomima, ne gledališče. Tudi po svojem bistvu. Zato je govoreči film zgrešen izum, ker je svoje bistvo izgubil. Danes ne igra več obraz, danes igrajo lepe besede in prazni šlagerji.

Film na platnu je ploskoven. Ni živ v pravem pomenu besede. Njegova živost je iluzija. Glas pa je živ. Tako smo dobili dve nasprotji. Dvodimenzionalno, ploskovno sliko in trodimenzionalni, živi glas. Vsakdo tega ne opazi. Pa je vendar prav to bistvo govorečega filma. Ti nasprotji, ta neskladnost sili v nove izume. V trodimenzionalni, prostorni film. Baje so ga že odkrili.

Toda to ni več film, to je gledališče!

Boris Rihteršič

Hollywoodski časnikarji

Vzlic gospodarski krizi in brezposelnosti, vzlic težavam, ki se morajo z njimi boriti države in ljudje, vendar ni pojenalo zanimanje za življenje filmskih odličnikov. Listi se morajo ozirati na želje svojih čitateliev in zato še danes beremo o Dietrichovi, Chevalierju, Bancroftu, Sternbergu in drugih več kakor o marsikaterem politiku. Da se dogaja to danes, v teh resnih časih, ko dostikrat visi usoda narodov v delu politikov, je še najbolj značilno.

Kako važne so za časopisne vesti o filmskih igralcih, nam priča statistika, ki so jo napravili v Hollywoodu.

Tam prebiva stalno nad 500 poklicnih tujih časnikarjev, ki so ne- prestano na lovu za omembe vrednimi novostmi pri filmu. Med njimi je 50 dopisnikov velikih listov, 20 pa jih dela v velikih poročevalskih uradih.

Kako veliko je povpraševanje po najnovejših filmskih dogodkih, nam kaže dejstvo, da sta največji časopisni agenciji Associated Press in United Press uvedli vsak dan posebno filmska brzojavna poročila, prav tako kakor sportna poročila. In dovolj bo, če povemo, da samo

agencija Associated Press zalaga z vestmi 1290 listov.

Osemdeset časnikarjev pošilja iz Hollywooda vsak dan 150 listom poročila v vseh mogočih jezikih. Več ko polovica jih je iz Amerike, drugi pa so po večini Angleži in Francozi.

V Združenih državah izhajajo 15 velikih filmskih magazinov. Pet največjih ima skupno naklado okrog 2 milijonov izvodov.

Razen tega pa izhajajo 15 velikih strokovnih filmskih listov, namenjenih onim, ki jim je film poklic in ki imajo za naše pojme uprav nebotične naklade.

Ramon Novarro spet v uniformi

Ameriški dnevnik „Los Angeles Herald“ je lani razpisal anketo o tem, v katerih filmih občinstvo najrajši gleda Ramona Novarra. Vsi so se čudili, ko je 90 odstotkov vseh čitateljev sporočilo, da v vojaških filmih. Nekateri so motivirali svoj odgovor s tem, da se uniforma Novarru najbolj poda in da se najbolje počuti v vlogah častnikov, ker lahko v njih pokaže mladostno objestnost in junaštvo. Zato je Metro poiskal zanj primerno častniško vlogo in jo dobil v drami nedavno umrlega pisatelja Schnitzlerja „Pred zoro“ („Das Spiel im Morgenrauen“).

Film režira Jacques Feyder.

Novarrov partnerici v tem filmu sta Helen Chandler in Karen Morley. V filmu igra tudi Jean Hersholt, ki se ga morda še spominjate iz „Starega Heidelberga“.

Dejanje se vrši na Dunaju pred svetovno vojno.

Foxove novosti

Zanimivo je, koliko ima kak narod filmskih igralcev. Pri ameriških družbah igrajo zastopniki vseh evropskih narodov. Malo pa so se doslej ozirale filmske družbe na to, da bi igrali igralci posameznih narodnosti v filmih iz njihovega miljeja. To je zdaj uvedel Fox. Njegovi igralci so na primer Don José Mojica in Mona Maris, so Mehikanci in igrajo skoraj izključno v filmih iz Mehike in Španije. Mojica je doslej igral v dveh filmih, ki sta bila oba iz Mehike. Prvi se je imenoval „Strastni poljub“, drugi pa „Španska ljubezen“.

Dan Barry — zvižgajoči Dan — je glavni junak Maxa Branda romana „Neukrotljivi“. Interesanten je kot človek, ki nima razen človeškega obraza na sebi ničesar, kar bi bilo človeškega. Kot tak pride seveda v konflikt z družbo in ji mora podleči. To je bila ideja, ki jo je Max Brand — pisatelj romana „Tiger“, ki je izhajal v našem listu — mojstrsko obdelal v svojem romanu, po katerem je Fox napravil zdaj film, ki se bo imenoval „Sin prerije“. Glavno vlogo igra George O'Brien.

Nekaj misli o vsakdanji higijeni

Filmski drobiž

Režiser Pabst je napravil vojni film „Tovarištvo“. Pri premijeri v Berlinu je bil tudi francoski poslanik. Film pride tudi v Jugoslavijo.

Toma Mixa so operirali na slepiču. Baje je v smrtni nevarnosti zaradi komplikacij, ki so nastale po operaciji. Če ni vse samo reklama? Pri filmu je vse mogoče.

Joe May je napravil film „V dvoje je lepše“, ki ga bodo v kratkem prvič igrali. Film je v nemški in francoski verziji.

Harry Piel je napravil v Ameriki že drugi film za družbo Universal.

Film „Gore v plamenu“ igrajo v Monakovem že osmi teden.

V Parizu so prejšnji mesec igrali 27 novih filmov. Med njimi je bilo 20 domačih.

Kino Pathé Nathan v Parizu da vsakemu tisočemu obiskovalcu filma „Gloria“ brezplačni vozni listek za vožnjo z letalom nad Parizom.

Letos bodo v Paramountovih ateljejih v Joinvillu napravili vsak mesec 2 ali 3 nove filme v štirih verzijah: francoski, nemški, italijanski in španski.

Film „Peter Voss, tat milijonov“ z Willyjem Forstom bo v kratkem gotov.

Baje je napravila Lyade Putti samomor s tem, da je pogoltnila zavojček igel. Njeno truplo so obducirali.

Film „V kraljestvu Zlatoroga“ se je pred dvema mesecema na Poljskem izgubil. Pred kratkim je vendar prišel nazaj, toda komisija je ugotovila, da je tako pokvarjen, da ga ni več mogoče igrati. „Skala“ bo napravila novo kopijo. Vprašanje je, kdo bo trpel škodo.

V Zagrebu so sklenili lastniki kinov in filmskih podjetij, da bodo podarili ves čisti dobiček prve predstave vsakega filma, ki ga bodo v Zagrebu igrali, Rdečemu križu za one, ki so trpeli na letošnji veliki suši.

Ufa bo letos igrala v Italiji 15 filmov.

Film „Na zapadu nič novega“, ki so ga nemške oblasti po dolgih bojih dovolile, igrajo zdaj v Berlinu v 18 kinih hkrati.

Henny Porten je dovršila film „Luiza“.

Pred kratkim so pri nas preklicali prepoved filma „Gore v plamenih“, ki ga je napravil Trenker.

V Nemčiji so iznašli nov način kopiranja filmov, ki kopije znatno poceni.

O priliki mednarodne razstave knjig v Firenzi bo tam tudi razstava filmov, pred vsem kulturnih.

Opreznost ni nikoli odveč!

Če hočeš ostati zdrav, se skrbno ogibaj vsega, kar te utegne vreči v bolezen. Danes smo vajeni hoditi v naravo, da se razvedrimo, sport gojimo, da krepimo svoje telo in postanemo odporni proti boleznim. Če je treba, izdamo za to tudi dosti denarja. Po drugi strani pa živimo v vsakdanjem življenju v higijeničnem pogledu nepremišljeno in tjavendan.

Tako na primer kupujem v neki dobri delikatesni trgovini. Na mizi pred menoj stoje odprte skledice in škatle z ribami, mastjo, mezgo itd. Koliko kupcev govori in kašlja dan za dnem v te skledice in doze! Naposled je trgovec le opazil, da nikdar nočem kupiti iz teh skledic in škatel, in postavil je blago pod steklene poveznike.

Razen tega si dan vsa živila, meso, sočivo, kruh itd. vselej zaviti v bel papir in ne maram, da bi mi prodajalec vse skupaj zavil še v časopisni papir povrh. Kdo ve, od kod vse prihaja ta časopisni papir? Zakaj naj bi bakterijam tako olajšala preseljevanje? In tudi doma ne puščam kruha in žemelj na mizi ali pa med neopranimi sočivjem in sadjem, nego ga takoj spravim v zaprto posodo, in v roke ga vzamem seveda le z umitimi rokami. Človek niti ne sluti, koliko bacilov se prenese ravno z neumitimi rokami!

Koliko gospodinje pušča sladkor v odprtih skodelicah, da se na njem pasejo muhe, te najhujše prenašalke bacilov! In znamke oslinimo po navadi kar z jezikom, potem ko smo jih cele tedne nosili v denarnici med papirnatim denarjem ali celo drobižem. In šivanke vtikamo v usta!

In koliko grešimo na svojih živcih! Pri jedi beremo, namestu da bi takrat privoščili duhu in živcem zaslužene odmora. Navadili smo se, da telefoniramo in delamo pri tem beležke, vrhu tega pa istočasno govorimo še s svojim sosedom. Ali pa si pripravimo radio, natakneмо slušalke in beremo hkrati napet roman! Hujšega ubijanja živcev si ne moremo misliti.

In naposled vstajamo zjutraj prav zadnji trenutek, hlastno zlijemo kavo vase, hitimo v službo in potem se čudimo, če smo nervozni!

Suknje in obleke

kupite dobro in poceni v tovarni oblek

**STERMECKI
CELJE**

Štev. 6

—KOMISIJ—

Novi, veliki, ilustrirani cenik in vzorci zastoj!

Vstanimo le pet minut prej! Od tega bodo imeli korist naš želedec in naši živci!

Orehov, oziroma makov štrukelj

Potrebščine: 25 dk moke, 8 dkg surovega masla, 3 rumenjaki, 2 dkg sladkorja, 1 šestnajstinka litra zavrete sladke smetane, 1 nožna konicica Dr. Oetker-jevega vanilinovega sladkorja, pol zavojčka Dr. Oetker-jevega pecilnega praška, malo soli.

Orehov nadev: 10 dkg orehov, 10 dkg sladkorja, 2 dkg presnega masla, 2 žlici strdi.

Makov nadev: četrt litra stolčenege maka, četrt litra mleka, 3 dkg rozin, 2 žlici strdi, 5 dkg sladkorja.

Štrukljevo testo: Priprava: Iz gori naštetih potrebščin namesi testo, ki ga zloži kakor masleno testo, ter ga pusti četrt ure stati. Orehov nadev se napravi tako-le: Skuhaj sladkor, deni vanj zmlete orehe in naposled presno maslo ter strd; potem daj nadev hladit. Stolčeni mak pa z mlekom skuhaj in dodaj potem sladkor ter rozine. Sedaj razvaljaj štrukljevo testo, ga razpolovi in daj v eno polovico orehov nadev, v drugo pa makovega; štrukelj zvij, obloži v obliki mreže s tenkimi testenimi prameni, izrežanimi s koleščkom, pomaži z rumenjacom in peci v (ohlajeni) pečici.

„ROMAN“ STANE

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, ½ leta 40 Din, vse leto 80 Din. Na razpolago še vse številke. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393.

Na tujem, vse leto:

v Angliji 9 šilingov, Avstriji 14 šilingov, Belgiji 14 belg, na Češkoslovaškem 70 kron, v Egiptu pol funta, Franciji 50 frankov, Holandiji 5 goldinarjev, Italiji 40 lir, Nemčiji 9 mark, Severni Ameriki 2 dolarja. Povsod drugod na leto 120 Din, za ½ leta pa 60 Din. Denar (veljavne jugoslovanske ali tuje bankovce ali ček) pošljite v lastnem interesu v priporočenem ali pa v denarnem pismu.

Posamezne številke:

V Jugoslaviji po 2 Din. Dobe se v trafikah, knjigarnah in kolodvorskih prodajalnah. Kjer „Romana“ nimajo, zahtevajte, naj ga naročijo. Direktna naročila izvršimo šele po prejemu zneska v bankovcih ali veljavnih znakih. V Italiji stane posamezna številka 80 stotink.

Naročila

in dopise pošljite na naslov: „Romana“, Ljubljana, Breg 10, poštal predal št. 345. — Rokopisov ne vračamo. Za odgovor priložite znamko. — Oglasi po tarifi.

Filmski drobiž

Znani poljski režiser Prozbyski je te dni dovršil poljski film „Vzhod v plamenu“, zdaj misli začeti z „Orlom“, romanom Ossendowskega, ki ga bodo predelali v film. Glavne vloge bodo igrali Kucharsky, Betty Aman in Witold Conti. Film bodo napravili v štirih verzijah.

Clarence Brown bo režiral naslednji film Joane Crawfordove, ki se bo imenoval „Fata morgana“. Partner mlade igralke bo Neil Hamilton. Clarence Brown je režiral najboljši film Grete Garbo „Pod jarmom strasti“.

Buster Keaton je iznašel nekaj, česar se bodo zbalov tovarnarji avtomobilskih pnevmatik. Pred vsa štiri kolesa svojega malega avtomobila je pritržil magnet; z njim bo vse žeblice, ki so ostali hote ali ne hote na cestah, takoj potegnili nase, da se ne bodo mogli započiti v pnevmatiko. Buster zatrjuje vsakomur, kdor ga hoče poslušati, da njegovi magneti sijajno delujejo,

Foto aparate in potreščine

dobite v največji izbiri v

Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Borčič

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

Telefon št. 84-01

Zahtevajte cenik!

Kupon 50 film

Elitni Kino Matica

Telefon 2124

„Ljubavni regiment“,

filmska opereta. V glavnih vlogah Dolly Haas in Gustav Fröhlich.

„Tajnosti habsburškega dvora“,

drama v Meyerlingu. V glavni vlogi Lil Dagover.

Alfonz Fryland je rojen 1. maja 1892 na Dunaju. Bil je poročen, pa se je ločil. Stanuje v Berlinu, Schmargendorf, Ruhlaer str. 15. — Raoul Aslan je iz Soluna. — Alice Terry je Francozinja. — Lil Dagover je podpisala pogodbo pri Warnerju in je že šla v Ameriko. Igrala bo v angleških filmih. — Največji kino sveta imajo v Parizu. Imenuje se „Gaiumont Palais“ in ima 6000 sedežev.

FILMSKA VPRAŠANJA

1. Kako se imenuje novi film Willyja Forsta?
2. Kdo je mož igralke Estelle Taylor?
3. Kdo je bil partner Lye de Putti v filmu „Variété“?
4. Kdo je režiral film „Vojvoda Reichstadtski“?
5. Kdo igra glavno vlogo v filmu „Dober grešnik“?

Za rešitev razpisujemo

DVAJSET VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ,

ki jih razdelimo med deset reševalcev.

Rešitve vprašanj iz 48. številke so: 1. Pri Paramountu, 2. Edmund Lowe, 3. Norman Forster, 4. „Samo sanje“, 5. Pri Paramountu.

Nagrade dobe:

- 5 slik: Kosec Marta, Polšnik;
- 4 slike: Blažič Herman, Maribor;
- 3 slike: Verbič Mici, Polje;
- 2 slike: Praprotnik Berta, Breg;
- po eno sliko: Brgant Franc, Kobra; Mlekuš Berta, Podturn; Mihelič Slavka, Ljubljana; Blažič Peter, Nova vas; Simončič Slavka, Petkovec; Skrlič Franc, Dolsko.

KLIČITE
vseh vrst no fotografij ali risbah izvršite najboljše
KLIČARNA ST-DEU
LJUBLJANA DALMATINOVAS

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pecilni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudlinge itd. tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavolčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipeanja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev pudling s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi fabrikati, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev vanilinov sladkor je najboljša začimba

za mlečne in močnate ledi, pudlinge in spenjeno smetano, kakao in čaj, šartlje, torte in pecivo, lajčni konjak.

Zavolček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša ½ zavolčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinoevega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 lajčni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pravno enostavnih, boljih, finih in najfiniših močnatih ledi, šartljev, peciva, tort i. t. d.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gospodinj — tudi onih, ki stavilo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.

Izdaja za konsorcij „Romana“ K. Bratuša; urejuje in odgovarja Vladimir Gorazd; tiskajo J. Blasnik na sl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja Janez Vehar; vsi v Ljubljani.

